

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Előfizetési árak: Egy háromhasábos petisors ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fil.

Tanulságok.

Azok a mozzanatok, melyek a január 7-iki főispáni székfoglalással kapcsolatosan felmerültek, több fontos tanulságot szolgáltatnak a néppártnak.

Mindenek előtt meglepéssel állapíthatjuk meg, hogy mindazok a törekvések, melyek a néppárt sorainak megbontására irányultak, pártunk tagjainak hajthatatlan szilárdságán teljesen megghiusultak.

Már jóval a főispáni beiktatás előtt egyesek a liberálisok közül tapogatódtak aziránt, sikerülhetne-e a néppárt hangadó embereit megnyerni annak a tervnek, mely szerint a székfoglalás ünnepségeiben az ellenzék irányadó tényezői is részt vettek volna, s ezzel a részvétellel dokumentálták volna azt, hogy a főispánváltással rokonszenveznek, vagy azzal legalább megbékülni hajlandók. Abban fáradoztak ezek az urak, hogy a néppárt a multakat feledve, bizalmának előlegezésével csatlakozzék ahoz a kezdetben kissé lármásan megzendülő koncerthez, melyet a főispáni kinevezés öröme az ó-liberálisok rendeztek.

Ez a terv azonban már a küldöttségek kérdésénél akadályba ütközött. A felvonuló küldöttségek között ugyanis a papság nem hiányozhatott volna a nélkül,

hogy ez a körülmény feltűnést ne keltsen és a kormány figyelmét is a furcsán alakuló helyzetre föl ne hívja. Ámde a papság legelőkelőbb köreiben az a felfogás jutott érvényre, hogy a létező viszonyok között papi küldöttséget vezetni a főispán elé nem indokolt és nem célszerű dolog.

Belátta ezt maga a főispán is, s helyes tapintattal ő maga adta ki a jelszót, hogy a vármegyei tisztviselők deputációján kívül, minden más küldöttség maradjon el.

Alig intézték el a programnak ezt a pontját, midőn a túlbuzgóságában homályosan látó rendező bizottság abban az irányban tett kísérletet, hogy a főispánt a székfoglaló közgyűlésen egy előkelőbb állású és egy tekintélyes testületet reprezentáló, politikailag nem exponált egyházi férfiú üdvözölje. Így akarták megakadályozni a készülő ellenzéki felszólalást, vagy legalább meggyengíteni annak erejét és hatását. Mert bizonyos, hogy egy olyan parádé-szónok, mint a minőt ők kerestek az ellenzéki oldalon, csak az ő szájzók szerint beszélhetett volna. Jónak látszott különben ez az eredeti gondolat arra is, hogy éket verjenek vele az ellenzéki szervezetbe, meg hogy a beiktató közgyűléshez több csillogó dolmánygombot összeszedhessenek.

Ez a terv is füstbe ment. Hátra volt még a székfoglaló ünnepség utolsó mozzanata, az installációs ebéd, melyre a főispán politikai illemből és udvariasságból sok ellenzéki férfit is meghívott. Ezek közül némelyek úgy vélekedtek, hogy az udvariasság viszonzásául egyebet nem tehetnek, mint hogy a meghívást elfogadják. A meghívottak túlnyomó nagy száma azonban úgy gondolkodott, hogy ha komoly oka van az embernek valakihez el nem menni ebédre, akkor illően megköszöni a meghívást, s ezzel az udvariasság követelményének eleget tett.

Már pedig a jelen esetben az ellenzéknek, különösen a néppártnak komoly és alapos oka volt arra az ebédre el nem menni. A főispáni kinevezést megelőző és kíséző összes körülmények hangosan szóltak a mellett, hogy ez a kinevezés a régi rendszer visszatérését jelenti. Ó-liberálisok buktatták meg Kramolint, ugyancsak ők örültek leginkább az új kinevezésnek, lapokban nyíltan hirdették, hogy most ismét a régi állapotba helyeztetik vissza minden, a beiktatás ünnepélyének rendezését ők vették a kezökbe. Fellépések mindenkiben, a ki a tényeket elfogulatlanul szemlélte, azt a meggyőződést érlelte meg, hogy az új kinevezés tényleg nem egyéb, mint egy, a multban súlyosan kompromittált

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TARCAJA.

Egy délután Afrikában.

(Vége.)

Társam mindenüvé követett.

Nemsokára mellém szegődött egy fiatal, tiszta burnusza miatt elegánsnak is mondható legény, és egy szintén kibérelt számaron vezetőnek állt be. Hiába tiltakoztam ellene, rám se hederített, hanem beszélt szüntelenül, mutogatott, magyarázott folyton, mint ő mondá: németül. Én ugyan édes keveset értettem belőle, de a minduntalan hozzám intézett kérdésekből:

— Mai Heer, verstegen? — sejtettem, hogy németül akar beszélni. Kérdésére mindannyiszor hűségeen rámondta a „Ja“-t, magamban pedig azt gondoltam: „Ért a huncfut!”

Nagyon meglepett, hogy valahányszor zsidóval találkoztunk, (7 ezer van Tangerben), vagy zsidó üzlet előtt haladtunk el, nem tudta megállni, hogy gúnyosan rá ne mutasson: „Jud!” Úgy látszik, hogy nem nagy kedveltségnek örvendenek ott se a Spanyolországból odavándorolt zsidók.

Ebben a piszkos, szűk utcában nincs más, mint bazar, bolt és mulatóhely. Árulnak ott mindent, ami Afrikában készül és terem. A ba-

zárak és boltok kis lyukak, ahonnan a tengeri halaktól és rákféléktől, a különféle iparcikkektől, azután a kávéházakból, vendéglókból és lebu-jokból fojtó bűz aradt ki az utcára. Ez a hullaszaghoz hasonló romlott levegő, valamint a bámészkodó, undort keltő szurtos, rongyos nép csakhamar kifelé űzött-kergetett. Hiába nógattam a vezető, nézzem meg ezt, nézzem meg azt, semmire sem voltam kíváncsi, a szabadba vágyódtam, és egy-kettőre a vásártérre jutottunk.

Itt űtik fel sátorukat a mesemondók, kiket hallgatóik törökmódra körülülnek és nagy áhítattal hallgatják e mindentudókat. Imitt-amott csepű-rágók és állatszeliidítők produkálják magukat. — Mindegyiknek meg van a saját közönsége. Szerteszéjjel jámbor tevek kérődznek, s várják az idegent, végighurcolják a város utcáin.

Innen a város legmagasabb pontjára űgetünk, honnan felséges kilátás nyílik az Atlanti óceánra és a városra.

Útközben néger rabszolgákkal találkoztunk, kik messziről, hegyi forrásokból hozták kecsketömlőkben a városba a kristálytisza friss ivóvizet. Némán ballagtak egymásután, s oly szomorúan tekingettek reánk, hogy szívünk mélyéből megsajnálunk szegényeket.

Visszafelé mindenféle, szűk, nagyon lejtős

köves, girbe görbe sikátorokon, valóságos kutya szorítókon haladtunk lefelé.

Egyszer csak egy fordulónál, legnagyobb meglepetésünkre, a három legtermetesebb magyarral találkoztunk, kik nagyokat fújva törtettek felfelé.

— Hát csak így gyalog?

— Elég volt a szamaragolásból? Már meguntuk a sok bukfcenet. Jobb gyalog!

— Majd betörött az oldalbordám! — mondá a legidősebb keserűn.

Mig mi lefelé tartottunk, az egyik elővette fotografáló készülékét, és lekapott bennünket, hogy otthon az amateur-klub egyik estélyén bemutassa a tangeri kejutazást. Hasztalan tiltakoztam ellene, nem tágtott.

— Ha a felvétel sikerült — vigasztalt — magának is küldök egy képet.

Még eddig nem érkezett meg. Csak ne is jönne, legalább nyugodt lennék, hogy a világ nem kacag rajtam.

A legszűkebb utcában egy rozoga vityillóból, a nyitott ajtón és kicsi ablakon át gyerekek egyhangú hadarása hallatszik ki.

— Ez hihetőleg iskola! Nezzünk be! — mondám társamnak.

A nem valami tágas, négyszögű szobában, mely inkább istállónak illett volna, piszkos gye-

érdekcsoport óhajának teljesülése és szándékainak előkészítése.

Ilyen körülmények között az ellenzék túlnyomó része az installációs ebéd jelentőségét úgy magyarázta, hogy az nem csak a főispáni állást megillető tiszteletet van hivatva kifejezésre juttatni, hanem egyúttal az ó-liberális politika diadalát is. Hogy most már ennek a diadalnak az ünnepi lakomájában semmi kedvök sem volt részt venni azoknak a férfiaknak, a kik torkig laktak jól az ó-liberális politika turpisságaival, az csak igen természetes.

Az a véleménykülönbség azonban, mely a főispáni ebédre vonatkozólag a néppárt tagjai között keletkezett, melyebbre ható ellentéteket nem támasztott és legkevésbé sem idézett elő a párttagok között meghasonlást, vagy elidegenedést. Sőt még valami jót is eredményezett, azt, hogy az ebéden résztvevők a velők folytatott eszmecsere során a leghatározottabban kijelentették, hogy részvételüket az udvariasság személyes tényének tartják, egyébként pedig ők az ó-liberális politikához való közeledésre nem is gondolnak.

Pártunk tagjainak elvhűsége, hála Istennek, sokkal erősebb alapon áll, mintsem hogy közöttük, alárendelt kérdések miatt meghasonlás keletkezhetnék.

Ez az egyik tanulsága a főispáni installációnak. A másik pedig az, hogy bárbármilyen nagy az országban a politikai közélet korrupciója, azért még sem veszi közömbösen a közvélemény az erkölcsi törvények megsértését.

Dr. Kramolin Viktor eltávolításában az igazságosság törvénye súlyos sértést szenvedett. A vármegye közönségének egy nagy és tekintélyes része felháborodott ezen a sérelmen, undorral fordult el attól az intriguától, mely egy becsületes ember ellen szötte fondorlatait. Erre vezethető vissza az a körülmény, hogy még nem történt főispáni kinevezés Nyitramegyében,

rekek guggoltak koroskorú; mindegyiknek a kezében egy tábla, amelyről folytonos hajlongás között hangosan leolvastak valamit. A szoba közepén guggolt a hórihorgas Ehenbög Péter formájú tanító, hosszú bambusznádpálával a kezében, és hallgatta a fiúk darálását komoly ábrázattal, szigorú tekintettel. Közben-közben változatosság kedvéért, ha valamelyik hibát csinált, ráshintott egyet-kettőt. Hogy hangok támadtak a nyomában, ki törődött vele? Eunek, úgy látszik, nem igen kell attól tartania, hogy tanbetyár névvel fogják megtisztelni, vagy fegyelmet akasztanak a nyakában. Ő is azt az okos elvet vallja: „Hol nem győzsz okkal, bátran vágj közbe bottal!”

A lakoszobák ajtaja mindenütt az utcára nyílik, s minthogy tárva-nyitva vannak, benézhetünk a szűk, tisztalan, minden dísz nélkülözö hányt szalma, vagy gyékény. A lusta, dologkerülő arabok vagy ezen henteregnék, és a legnagyobb lelki nyugalommal csibukoztak, vagy az utcán a ház előtt nyújtózkodtak, és édes semmivetésben töltötték idejüket. Bambán, vadul néztek ránk, némelyik még vigyorgott is. A szobában ép úgy, mint a szabadban összes ruházatuk rajtuk van.

mely olyan csekély lelkesedést keltett volna, mint a mostani.

Meglátszott ez a székfoglaló közgyűlésen is, melyre a vármegye előkelőségei közül csak kevesen jelentek meg, s a kik megjelentek, azoknak a magaviseletéből is kirivott a lelkesedés teljes hiánya. Ha a hivatalos apparátus olyan tömeges számmal be nem vonul és ha annyi feltűnően sok zsidó nem jön be, az üdvözlő szónokok beszédeire igazán gyenge visszhangot adott volna a közgyűlési terem. Még így is a hangulat minden egyébnek mondható volt, csak nem lelkesnek. Borongós érzés nyomta a kedélyeket, melyből csak azt lehetett kivenni, hogy még a hivatalos embereknek is jobban esik a tényleges helyzethez alkalmazkodni, mint lelkesedni.

Nem volt e ez a borongós hangulat, a bosszuló nemezis előérzete? (f)

Visszapillantás.

A lefolyt 1903. esztendő Nyitravármegyét és a vármegye székhelyét illetőleg, nem szűkölködött érdekes események nélkül, melyek mozgalmassá tették a vármegyei közéletet.

A kisebb-nagyobb mozgalmakat keltő események sorából azonban mindennek előtt ki kell ragadnunk egy fájdalmas gyász esetet, a nyitrászabokréthi kerület országgyűlési képviselőjének, az érdemes dr. Major Ferencnek elhunytát, ki január 5-en adta vissza nemes lelkét Teremtőjének.

Alig terjedt el dr. Major halálának szomorú híre, nyomban megkezdődtek a kombinációk utódjára vonatkozólag. A szabadelvű párt azonban, látván, hogy az erős néppárti kerületben a siker minden reménye nélkül venné fel a küzdelmet, nem állított jelöltet, s így történt, hogy a néppárt jelöltjét, báró Kaas Ivort egyhangulag választották meg a kerület képviselőjévé. Báró Kaassal egy rendkívül művel, okos és széles látókörű politikus jutott be a parlamentbe, ki mint a nemzeti követelmények egyik legbátrabb harcosa, az annak előtte sok országgyűlési cikluson keresztül mameluk magatartású Nyitramegyének alaposan megrontott hírnevét, az ideális hazaszeretet tiszta fényével övezte körül.

A zsabokréthi kerület megüresedésével körülbelül egyidejűleg tette le mandátumát a

itt ott láttunk egy-egy öreg asszonyt is. Felső ruhájuk széles, hosszú lepedőfele, melylyel egészen letakarják magokat, csak a szemök látszik ki. Fiatal nőt mindössze csak kettőt láttunk. Az egyik egészen háziasan öltözve, lakoszobájának félig nyitott ajtajánál beszélgetett egy idősebbel; a másik pedig szembe jött velünk nagy gyorsasággal. Magas, karcsú természetével, az öreg asszonyok öltönyétől eltűnt tiszta fehér szép redőkkbe szedett ruhájával s kecses járásával rögtön magára vonta figyelmünket. Mikor elénk ért és észrevettük, hogy nézzük, egy pillanatra félrelébbentette a fátyolát, és a legszebb arab nő állt előttünk. Egy tekintet, egy bájos mosoly, aztán újból elfödte arcát, és eltűnt. Egy előkelő, gazdag arab felesége volt. Valóra vált itt is az a mondás: „Hűség, asszony a te neved!”

Megnéztük a marokkói szultán palotáját és egy-két termét is. Ő felsége az év egy részét itt szokta tölteni. Csak futólagos pillantást vehettünk ugyan ezen valóban keleti fényvel berendezett, pazar díszítésű termekbe, de ez is meggyőzhetett bennünket a marokkói szultán nagy hatalmáról és finom mór izléséről. A sok visszatartó látvány után jól esett tapasztalnunk, hogy Tanger arab negyedének is van olyan helye, ahol a szem gyönyörűséget talál.

nyitrai kerület képviselője, dr. Janits Imre, felszerelvé a honatyai reménységet, az esztergomi közjegyzőség biztos és nyugalmas jöletével. Mandátumát dr. Rudnay Sándor nyerte el, szintén egyhangú választással. A nyitrai kerületnek már rég óta nem volt olyan rokonszenves követe, mint Rudnay, a ki Nyitra város polgármesterei székéből hágtott fel a politikai karriernek lépcsőfokára. Kérdés, megkockáztatta-e volna ezt a lépést, ha előre látja azokat a változásokat, melyek azóta a kormányban és főképp a nyitramegyei főispáni széken bekövetkeztek? Alig hisszük. Ugyanaz a gyűlölet, melylyel sógorát, dr. Kramolin Victort üldözték, minden valószínűség szerint Rudnay mandátumának sem ad kegyelmet. Sok ám az eszkimó ezidő szerint Nyitrában és kevés a főka.

Rudnay Sándor helyét a városi képviselőtestület Faschler Ferenczel töltötte be, a kit polgártársai impozánsul megnyilatkozott egyhangú bizalommal állítottak a város ügyeinek élére. Ez a választás mindenütt megnyugvást keltett, mert Faschler működése elé mindenki sokat ígérő várakozással tekintett. Nem is esalatozott meg ebben a várakozásban eddigelé senki sem. Faschler szorgalmas, pontos, előzekeny modorú tisztviselő, jó szívű ember, tapintatos reprezentansa a városnak, a kinek népszerűsége megválasztása óta még jobban megnövekedett.

Januáris végén tisztviselő társaival együtt új választás alá kerül, s mondják, hogy egy bizonyos érdekcsoportnak az emberei, tollaikról jól ismert jómadarak, már fészkelődni kezdtek, hogy kebelükből való embert ültessenek a polgármesterei székbe. De szép esendesen visszazárnyaltak fészkeikbe, mert meggyőződtek, hogy Faschler Ferenczel nem mérkőzhetik senki sem, ha mindjárt tíz ó-liberális klikknek a jelöltje lenne is az illető.

Körülbelül tavaszra ebredtünk, mialatt az említett választások és személyváltozások végbe mentek. A kora tavaszt két esemény élénkítette meg, a márciusi rendkívüli törvényhatósági közgyűlés és a szabadelvűpártnak tisztújító közgyűlése. A vármegyei Ellenzék a márciusi közgyűlésen szállott először sikra a nemzeti engedményekért és a katonai terhek csökkentéséért. Határozati javaslatát leszavazták, de ezt a szavazást jellemzi, hogy a kormánypárt részéről egyetlen egy független ember sem vett részt benne.

A márciusi küzdelem azonban csak előcsatározás volt, a nagy ütközet a szabadelvűpárt és az ellenzék között, a májusi rendes közgyűlésen vívott meg, a mikor az ellenzék három órán át

Afrikából Gibraltárba.

Mikor már megúntam a szamaragolást, vagyis inkább a sok szennyet és piszkot, s megúntam a szemtelenül tolakodó, ordító vad arabokat, kifizettem a hajcsárnak a csaciért járó díjat (2 peseta), rimánkodására baksissal megtoldva, aztán a vezetőt és a szamarát, a szokásos bérrrel persze egy sem volt megelégedve, — a többi fogadatlán vezetőt, kíséretét pedig — mert valamennyi tartotta a markát baksisért — néhány oldalba legyintéssel fizettem ki, és lesiettem a kikötőbe, hogy ne lássam többé Afrikának feledhetetlen nevezetességeit. Valamennyi követett. Mikor aztán ott a tenger partján jól megsétáltattam őket, és minden szó nélkül csak végigmértem őket tekintetemmel, lassan-lassan elpárologtak, nem minden megjegyzés és jókívánság nélkül.

Társam még egyszer visszafordult, s így magam maradtam. Azt az időt, míg társaságunk összeverődött a rakodópart megtekintésével töltöttem el. Beh jól esett ott a friss, sós tengeri levegő! Hogy Tanger közegészségi viszonyai kedvezők, azt csakis a tenger felől fújó szelnek köszönheti.

A magyarok egyenkint szállingóztak, mivel

tartó heves harcban a kormányparti szónokokat csufondáros visszavonulásra kényszerítette. Az óriási szabadelvűpart az érvek erejével szemben most is a tömegszavazás egyedüli mentődeszkájához folyamodott.

Elenkséget vitt be a vármegyei közéletbe a szabadelvűpart márciusi tisztújító közgyűlése, melyen az ó-szeresek a párt tisztviselői állásaiból és a választmányból egytől-egyik kibuktak. Ettől az időponttól kezdve datálódik a Kramolin ellen indított személyes hajsza, mely mérgesnél mérgesebb újságcikkkel kezdődött, intriguakkal folytatódott, gyűlöletteljes és gonosz akaratú bevádolással, s ennek alapján Kramolin felmentésével végződött. Pedig nem Kramolin volt a szerzője a márciusi pucsnak, hanem Markhot Gyula.

Ettől a cseppet sem épületes liberális „testvér-harcotól, jól eső közérzessel az októberi Deák-ünneper terelte el, habár csak rövid időre, a figyelmet. Az ünnep magasztos lefolyása méltó volt Deák Ferenc nagy emlékéhez. Talán ezen ünnep hatása alatt, az októberi törvényhatósági közgyűlés lelkesen tüntetett Kramolin mellett — az ó-liberálisok ellen. A tüntetésben az ellenzék is részt vett, s az ellenzék január 7-én az új főispán beiktatásán is hű maradt önmagához. De állíthatják-e ugyanezt magukról azok az urak, a kik az októberi tüntetésben társaink voltak? Erre még majd külön fogunk visszapillantani.

—y.

Levelezés.

Verbó, 1904. január 14.

Vidék.

T. Szerkesztőség!

A „Nyitramegyei Szemle“ mult heti számának a verbói mandátumra vonatkozó közleménye most nálunk az egész verbói kerületben közbeszéd tárgyat képezi.

Valasek János párthíveit, az ellene hozott fenytő ítelet kétfelé osztotta. Az egyik rész szeretne Valasektól politikai mártírt csinálni, és biztatja őt, ne mondjon le a mandátumról, mert az — szerintök — nem baj, ha a kerület képviselője egy esztendeig nem lesz az országgyűlésen.

Megtörténik ez más kerületekkel is. Van olyan képviselő, a ki oda se néz az országgyűlésnek, s még a fizetését is haza küldeti magának. Van olyan, a ki hónapokon és hónapokon át nincs az országban, hanem a külföldön utazgat és mulat. — Van olyan is, a ki beteg, mint például a nemrég gondnokság alá helyezett Baros Károly, a ki talán 2 éven át volt beteg, vagy Semsey László, a kiről a mult heten írták a lapok, hogy több mint egy évi betegség után a házban ismét megjelent.

Ennélfogva Valasek sem köteles lemondani — habár be is csukják — és kár lenne neki az évenkénti 3200 koronát is másnak engedni át.

A másik rész — és ez a nagyobb — a lemondás mellett foglal állást, ha ezzel Valasek a további üldözéstől menekülhet. Ezek azt is figyelembe veendőnek tartják, hogy Valasek beteges ember, és a további izgalmak válságosak lehetnének reája!

Arra nézve azonban, hogy a mandátum ki-nek jusson, Valasek hívei még tartózkodnak a határozott nyilatkozatoktól, nehogy Valasekre nézve a menekülést nehezítsék! Annyit azonban épen e napokban hallani lehetett, hogy a kormány-part jól válogassa meg jelöltjét, ha azt akarja, hogy Valasek hívei támogassák. S jellemző a helyzetre, hogy alig hozta meg ítéletet a Curia, máris fölbukkant egy öncandidatusnak a neve, a ki nem más, mint Dr. Komlói Ferenc!

A kerületben már köztudomásu lett, hogy Dr. Komlói Ferenc a maga pártjára megnyerni iparkodott a kerületbeli legerősebb neppárti köz-ségnek Krakovának derek plebanosát, Markovics Mihály urat, a kivel Budapesten találkoztak, és szokatlan barátságosan környékezte körül.

Némelyek azt hiszik, hogy Dr. Komlói Ferenc épen ezen célból hívta le Budapestre Markovics Mihályt, a ki azonban kijelentette Komlósinak, hogy a krakovániak, és a kerület többi neppárti polgárai sem olyanok, a kik valakire rászavazzanak csak azért, mert reverenda van rajta! Meggondolják ők jól, vajjon azon férfiú, a ki a reverendát viseli, milyen szívet, s milyen politikai hitvallást hord a reverenda alatt?

Senki sem tartja valószínűnek, hogy épen Dr. Komlói Ferenc azon férfiú, a ki a verbói mandátumot a magyarságnak elhódíthatná! Sőt ellenkezőleg nagyon valószínű, hogy épen ő lenne a legrosszabb jelölt, s ezért beszélnek a kormány-párti vezetők már azt is, hogy a főispánt bizalmasan figyelmeztették, mekkora bakot löne Dr. Komlósinak képviselőjelöltségével.

Néhány önzetlen magyar hazafinak az a terve, hogy ha Valasek csakugyan lemondana, pártállásra való tekintet nélkül, tisztán magyar erelmű választókból álló gyűlést hívnak egybe, és arra fognak törekedni, hogy azon magyar jelöltet támogassak vállalva, a ki legbiztosabban győzhet. — Ez lenne valóban a leghelyesebb!

r. l.

Ujdonságok.

Figyelmeztetés. A megyei bizottmány január hó 26-án rendkívüli közgyűlést fog tartani. Ennélfogva fölhívjuk a törvényhatósági bizottság minden egyes ellenzéki tagjának a figyelmét arra, hogy idejét és teendőit oly módon beosztani iparkodják, miszerint a megyei közgyűlésen részt vehessen.

A közp. végr. választmány.

a híres menet teljesen felbomlott, s mindenki arra ment, amerre neki tetszett.

Elsőnek érkezett a legflegmatikusabb magyar öles, lármás vezetőjével és egy körülötte ordító csapattal, mintha valami gonosztevőt kísérték volna a vesztőhelyre. Jót mulattam e jeleneten. Kérdésekre, honnan jön, eladta, hogy miután a számár hátáról minduntalan lebukott, s drágább az élete, mint az a számarkomédia, gyalog járta be a várost. Hogy megszabaduljunk a fűlsükető lármától, kértem, fizesse ki a vezetőt, az meg aztán kis baksisért majd elbánik a többivel; hatalmas öklével egy pillanat alatt széjjelveri az egész kompániát. A jó ember belenyúl a zsebébe, kivész egy pesetát, s a vezető markába nyomja:

— Hier haben's!

A fekete arab nézi, nézi, s ördögi vigorgással s rémes kiabálással utasítja vissza;

— Ein Peseta? Was? Ik. Führer, mir, mik ein Peseta? Vier Peseta, mir, Führer! Verstegen, mai Her?! Vier Peseta! Vier! — s verte a mellét, a tenyerét, ahogy csak tudta, és mutogatta az ujján, mennyi négy peseta. A magyar erre a legnagyobb hidegvérrel így szólt:

— Ha nem kell egy peseta, nem kapsz semmit! — s kivette az arab kezéből a pesetát, zsebre

vágta s kezdte nekem mesélni uti eleményeit. Az arab erre iszonyú dühbe jött és legalább százszor ordította társam fülébe az előbb idézett szavakat. De hiába! A magyart nem tudta megadni. Ekkor megfogta a karját:

— Kommen! Konsul!

És majdnem híhetetlennek hangzik, a magyar elindult vele. Hasztalan mondtam, ne menjen, elment mégis, hogy a konzul igazságot tegyen közöttük. Aggódtam is miatta szörnyen, hátha beviszi valami szük, néptelen sivatárba, ahol kitölti rajta boszuját. És csakugyan ilyen helyre tartottak, mikor a magyar nagy szerencséjére szembetalálkoztak a kikötő felé siető társakkal, kik aztán visszahozták őket a pilotahidra, ahol hosszú alkudozás után valahogyan kiegyenlítették a dolgot. Egyetlen-egy vezető sem volt megelégedve a szokásos díjjal. Némelyik lágy szívű magyar kétszer is megfizette, csak hogy megszabaduljon a kiabáló araboktól.

Jóllehet már félóra óta borzadva néztem a háborgó tengert, a házmagas hullámokat, s azokon vergődő, hanykolódó hajókat, mégis inkább oda kíváncsoztam, csak hogy Afrika vad népét ne lássam többé. Alig vártam már, hogy a hajón legyek.

Estefelé volt már, mikor végre valahára

Egyházmegyei hírek. Rezan Antal, zákopcei segédlelkész a nyitramegyei kórházba szállított. — Filkorn Ferenc rakovai segédlelkész, hasonmóságban áthelyeztetett Zákopce-re.

Esküvő. Gróf Pongrácz Rudolf dr. zsolnai szolgabíró, tartalékos huszárhadnagy, f. hó 9-én esküdött örök hűséget Dorgó Mariska úrhölgynek, Dorgó Albert kir. tanácsos, közjegyző s kolozsvári közjegyzői kamara elnöke leányának Kolozsvárott. Az esketési szertartást gr. Pongrácz Adolf pápai praelatus, a vőlegény nagybátyja végezte.

A nyitramegyei nyugdíjválasztmány jan. 25-én d. e. 9 órakor ülést tart.

Halálozás. Szandtner Ernő románfalvi nagybérlő január hó 14-én életének 58-ik évében hirtelen elhunyt. A boldogult észszerű gazda és független gondolkozása miatt megyénknek tisztelt alakjai közé tartozott, ki előkelő szerepet játszott különösen a megyei gazdasági egyesületben. E hó 13-án még részt vett egy nagyobb vadászaton Suránkán, és 14-ére megszünt élni. A boldogult apósa volt Frídeczky Barna kaplathi birtokosnak és lovag Herdliczka mentelepi főhadnagynak. — Béke poraira!

Iparosbál Nyitrán. A nyitravárosi ipartestület zászlóalapjának gyarapítására január hó 31-én az „Arany-szarvas“ szálló ujonnan díszített termében zártkörű táncvigalmat rendez. Kezdeté esti fel 9 órakor. Belépti díj személyenként 2 korona. Felnőfizetések köszönettel fogadhatnak és hírlapilag nyugtáztatnak. A zenét Sovánka zenekara szolgáltatja.

Mezey Gyula kitüntetés. A „Nyitramegyei Gazdasági Egylet“ alelnökét Mezey Gyula tornóci igazgató-főmérnököt, azon kitüntetés érte, hogy Tallián Béla új földművelésügyi miniszter őt 1904—1906 évekre a 30 tagból álló országos vizsgyi műszaki tanács tagjává nevezte ki. Ez is kellő bizonyítéka annak, hogy megyei közéletünknek ezen fáradságtalan előharcosa, nemcsak a gazdasági kérdésekben és a szövetkezeti eszme szolgáltatásban, hanem saját hivatali szakmájában olyan áldásos tevékenységet fejt ki, melyet az ő legfőbb hatósága a fenti kitüntetéssel jutalmaz. — Eljen!

Kisorsolt esküdek. A f. év február 1-én kezdődő ülésszakra következők sorsoltattak ki: Czobor Béla Sarló-Kajcsa, Politzer Nándor Gergelyfalú, dr. Fűredi Lipót Vaguhely, Rudolfir Ignác Galgóc, Lang Bernát Ny.-Zsambókrét, Nóth Jakab Érsekújvár, Geber Gyula Család, Ruhig Lipót Vágvece, Koechler Eduard Pöstyén, Keeskeméthy Béla Lakács, Jeszenszky Géza Patváróc, Weisz Zsigmond Assakürth, ifj. Weisz Sándor Nyitra, Steiner Mór Nyitra, Szivicska Ágost Banka, Weisz Adolf N.-Surány, dr. Magyarai Izidor Vágsellye, Ghyllányi István Csekej, Verő Arthur Nyitra, Wechsler Zsigmond Holics, Majláth Ferenc N.-Surány, Schlesinger Sándor Zá-

csolnakra ülhettünk. Vegtelenül örültünk, hogy épkezláb hagyjuk el Afrika földjét; azonban annál jobban dühöngött kisérletünk. Még messziről is láttuk, mint fenyegetnek és átkoznak bennünket e telhetetlen teremtesek. Ha Dárius kincsét osztottad volna szét közöttük, még akkor se elégtetted volna ki őket.

En, ki azelőtt semmiféle himbálózást ki nem birtam, most legnagyobb ámulatomra, még élvezetesnek találtam az utat a parttól a hajóig, a mint csónakunk a magasból a néhány méter mélységbe, majd ismét a magasba repült. Néhány perc alatt a hajón voltunk.

A matrózok felszedték a horgonyt, s a kapitány már megakarta indítani a hajót, midőn jelentik neki, hogy a csónakosok még a hajón vannak, s addig hallani sem akarnak a távozásról, míg az előre kialkudott viteldíjat fel nem emeljük; sőt az egyik a fedélzetre is felmeresz-kedett, hogy a kapitánynál panaszt emeljen ellenünk. Flegmatikus kapitányunk egy szóra sem méltatta, hanem midőn egy oldalmozdulattal figyelmeztette:

— Ha nem pusztulsz innen rögtön, lelőlek!

— észnélkül rohant lefelé.

A hajó megindult. Ekkor irtózatoss láрма hallatszott a kijárat felől. Egy másik veszekedő

vada, Salzberger Samu Návajóc, Spitz Jakab Ivánka, Stefkovics Lajos Nyitra, Waldapfel Mór Póstyén, Mandelik Lajos Coborfalu, Schönfeld Vilmos Vágújhely. — Pótesküdték: (Ez utóbbiak valamennyien Nyitráról) Merkader Antal, Kapsz Géza, Borsiczky Rezső, Salvender Sándor, Halácsius Alajos, Silberstein Adolf, Aujeszky József, Weigl Antal, Guderna Béla, Kiss Gergely.

Furcsa választás. *Faschler Ferenc*
Nyitra városi polgármesternek sok gondot okoz a városi szakosztályok elnöki helyeinek betöltése. A képviselőtestületnek olyan tagjait kellene megválasztani, a kik az illető szakban tekintélyt szereztek és élveznek, és a kik e mellett a képviselőtestület előtt is megfelelő tekintélynek és népszerűségnek is örvendenek. Ilyen férfiakat találni bizony nehéz, s a polgármesternek sok gondjába kerül. Nemrég összehívta a városi jogügyi szakosztályt oly célból, hogy ez válasszon magának saját kebeléből elnököt. A jogász urak nem igen lelkesedtek ezen választási kérdésben, a mint hogy minálunk kitör mindenütt a legnagyobb közöny, a hol ingyen kell szolgálni a közügyeket. Csak ketten találkoztak, a kik városi kötelességérzettel megjelentek. S mi történt? Talán érezték ezek az urak, hogy ők ketten nem határozatképesek, s hogy elnököt választani nem elegendők? Talán kívánták, hogy a szakosztály újból hívassék össze, s az elnökválasztás legyen komoly kötelességteljesítés, nem pedig pajtáskodás? Oh nem! Hanem megtették azt, hogy az egyik óriási lelkesedéssel egyhangulag megválasztotta elnöknek a másikat. Bizonyosan feltűnést fog okozni, ha a nagyérdemű közönség megtudja, hogy a városi képviselőtestület jogi szakosztályának elnöke lett: *Craus István* a 7 évvel ezelőtti *munkaképtelenség* című nyugdíjazott volt alispán, az egyhangulag mellette szavazó óriási lelkesedő pedig nem volt más, mint *Csillaghy György*, a leendőnek hirdetett alispán. Hírlik, hogy ennek a dolgnak interpelláció alakjában folytatása is lesz. *Kő.*

A nyitrai ingyentej. Vettük a következő sorokat: A nemesebb emberi érzelmek megnyilatkozására ösztönző karácsonyi ünnepeknek jótékony kihatását a nyitrai ingyentej intézmény is örvendetesen tapasztalta. Ezen intézmény céljaira céljaira ugyanis újabb adakoztak: Dr. Kostyál Miklós Nyitra 10 kor., Salvendy Lipót Nyitra 10 kor., Hayek Vincze Novák 5 kor., Neugebauer Nándor Nyitra 4 kor., Sándor Géza Nyitra 10 kor., Fellner Jakab Nyitra 2 kor., dr. Roth Miksa Miava 10 kor., gróf Károlyi Lajosné Stomfa 20 kor., özv. gróf Károlyi Alajosné

Stomfa 10 kor., gróf Károlyi Lajos Stomfa 20 kor., Adler Jakab Kolon 5 kor., Aranyossy József Sopron 10 kor., báró Edelsheim Gyula Lipót 1000 kor. A f. hó 7-én megtartott hangverseny tiszta jövedelmének 10%-a 40 kor. és ugyanezen alkalomból Engel József felülfizetése 30 kor. Lakbér megtérítés a nyitrai ker. négyterítésekéből 9 kor., összesen 1309 kor. 99 fillér. Habár a jótékonykodás oltárára elhelyezett minden fillér, mely az emberiség nyomorának enyhítésére van szánva, kedves az Úr előtt és habár a sajátónak, mint a közjó támogatására hivatott organumnak egyaránt kedves kötelessége a jótékonykodás bármily arányú megnyilatkozásának elismerése, nem mulaszthatjuk el külön kiemelni a hangverseny rendezőinek azt a figyelmét, mely ezen humánus és nagy inséget enyhítő intézet segélyezésére irányult és azt a bőkezűséget, mely *Edelsheim Gyulai Lipót bárónak*, a ki az intézmény létesítésének eszméjét felvetette és bőkezű adományával az intézmény áldásos működésének nagyobb arányú kiterjesztését lehetővé tette, jelenlegi újabb, valóban főri segélyezésében nyilvánult. Adja Isten, hogy mindazok, a kiket a sors keze a földi javak szétosztásánál előnyben részesített, vármegyénk ezen valóban nemeslelkű főúrának példája után indulva, az ingyentej intézmény működésének tartósságát bőkezű adományaikkal biztosítsák. Mint az intézmény iránti érdeklődés örvendetes fejlődésének jelét közölhetjük, hogy a nyitrai ker. négyterít által f. évi február hó 13-án rendezendő jelmezbál tiszta jövedelmének fele az ingyentej intézmény céljaira fog adományoztatni. Kelt Nyitra 1904. jan. 11. Kiváló tisztelettel dr. *Thuróczy Károly.*

Az „Ellenőr“ rá-fogásai. T. lap-társunk mindig erkölcsbíráskodásban utazik és különösen a sajtó tisztességéről olyan tanácsokat osztogat, melyek testvérek közt farsangban is beválnak nagybőjti predikációknak. De hát „Míg mást dőnget a lopásért, szinte lop“, hogy a költő szavaival éljünk. — Nevezetesen egyes vidéki papok képeznek szálkát a szemében, kiknek fogyatkozásaiból kirakó vásárt rendez hasábjain. — Előre megjegyezzük, hogy a papságot sem hibátlannak nem tartjuk, sem pedig a hibák takargatására nem vállalkozunk. A sajtó méltányos kritikája a közéletben működőknek csak hasznára lehet; de olyan kritikában, minő legutóbb is megjelent Schurmann József assakürthi plébánosról, nemcsak megrögzött rosakaratot, hanem határtalan meg gondolatlanságot is árul el a szerkesztőség, melynek pedig, úgy tudjuk, benőtt már a

feje lágya. — Arról vádolja, hogy az isteni tiszteletet önkénytelenül nem a plébánia templomban, hanem a főkegyházban tartja. A plébános ur megjelent szerkesztőségünkben és előmutatott két jegyzőkönyvet, melyekben a nyitrai államépítészeti hivatal két tisztviselője Thaly Tivadar (ki időközben áthelyeztetett) és Csellagh Gyula mérnökök az assakürthi templomot annyira dűledezőnek tartják, hogy azt hatóságilag bezáratni javasolták. Az meg is történt; és ennek folytán a nagyszombati érseki helynökség 1903. aug. 21-én kelt 1784. számú rendeletével nemcsak megengedte, hogy az isteni tisztelet a fiökközség kápolnájában tartassék, hanem a plébánosnak a templom pénztárából fuvarpénzt is engedélyezett.

Az „Ellenőr“ annyira megy vakságában, hogy a plébánost még a gyónási titok megszegésével is vádolja, és hozzá olyan neveléses módon, hogy azt csak a nyitrai tébolydában tartának valószínűnek. A hülye cikket azután átvették a budapesti hasonszórú lapok, még a krajácrosok is. Az „Ellenőr“ nem gondolja meg, hogy mekkora kipótolatlan erkölcsi kárt okozott nem csak egyes személynek, hanem a sz. gyónás intézményének, midőn hebe-hurgya vidéki emberek gonosz rágalmainak felül. Mikor aztán felelőségre vonják, akkor a névtelenségben rejtőző és más mások becsületében gázoló konzorcium előtérbe töl egy „Kiss Gerebent“, akit a bíróság még mint panaszost sem tud megtalálni sehoh. Vagy meg nevez egy kiskoru Prügelknabe-t, akit a becsületrabló vitézek néhány forintért megfogadnak bűnbaknak. — Mindazáltal mint a vidéki kath. közvélemény szerény tolmácsai egész tisztelettel kérjük a nagyszombati érseki helynökség hivatalát, hogy a kérdéses ügyben a felháborodott lelkek megnyugtatására *mielőbb* szigorú vizsgálatot rendeljen el, s annak befejezése után hivatalból is indítsák meg a sajtópörtöt az ilyen aljas rágalmozók ellen. Az „Ellenőr“ hivatalos irányítóit pedig figyelmeztetjük, hogy ők most köztisztviselőt viselő egyének, kiknek védszárnyai alatt nem szabad többé oly üzelmeket folytatni, melyek, Markhot alispán szavai szerint is, lenyulnak egész a kloakáig.

Az elmaradt sorozásra nézve két tervezet is küldetett a honvédelmi miniszteriumhoz megerősítés végett Nyitrávármegye részéről. Az egyik terjed febr. 1-étől márc. 5-ig; ha pedig a sorozást febr. 1-ig nem szavazná meg az országgyűlés, úgy a másik lép érvénybe, ez utóbbi tart febr. 15-től márc. 19-ig. — Ha az előbbi tervezet szerint megy végbe a sorozás, akkor a megye különböző járásaiban következő napokon

csónakos volt, ki ott rekedt a hajón, s kétségbeesetten rimánkodott, éresszék le a csónakra. A kapitány elpirult, szótlanul megállította a hajót, és az arab a hajót követő csónakra szállt.

Mikor aztán a hajó újra megindult, láttuk, hogy előre megfogadott afrikai vezetőnk mint fojtogatják a csónakban a dühös arabok, mert ő ellenezte, hogy többet kapjanak. Egyesek segítségére szerettek volna sietni, de a kapitány rájuk se hederített, hanem egy sok mindent kifejező gesztussal s épen nem szelid morgással fordult el tőlük. Intézzék el a dolgukat, amint jónak látják.

Mig csak a gibraltári öbölbe nem értünk, borzasztó vihar dult az Atlanti óceánon. Én elejétől végig az árboc mellett ültem, úgyszólván mozdulatlanul, egy pontra szegezve tekintemet. Mindenki legnagyobb bámulatára megmenekültem a tengeri betegségtől. Az Atlanti óceán épen azokkal éreztette hatalmát, kik folyton hangoztatták, hogy Gibraltártól Franciaországig tengeren kell megtenni az utat, mert sokkal szebb a vidék, sokkal többet látunk, és mily meunyei élvezet lesz a tenger zúgását hallani stb. Másnap megkérdeztem attól, ki a tengeri út elleni utakozásomat oly rossz néven vette, s az egész afrikai úton iszonyú kínok között majdnem felholtan feküdt valahol lenn a kabinban:

— No kolléga úr, élvezetes volt e a tengeri utazás?

— Ne bántson maga is, — mondá, sohse kívánkozom többé a tengerre!

Napnyugtát a tengeren itt láttam először. Gyönyörű látvány volt, mikor a nap óriási korongja vérvörös sugarakat lövelve, merült lassan a háborgó óceánba. Egy-két percre rá már teljes sötétség borult a tájra, — nem úgy, mint nálunk napnyugta után, csak a letűnt nap helyén látszott még sokáig vörössárga fény. Lassanként az is elhomályosodott, és nem láttunk többé semmit, csak a hideg szél sívítását, a tenger zúgását és szenvedő társaink nyögését és sóhaját hallottuk, és a hajó egyenletes hánykolódásának szédítő, roppant kellemetlen voltát éreztük.

Csak-egy két erős természetű társunkat szórakoztatta a tenger borzasztó játéka. De mikor legkedélyesebb társunk, ki már hosszú ideig szintén ott nyújtzkodott egy padon, nem tudom, jókedvében-e vagy szíve sugallatát követve, keserves hangon felkiáltott:

— Édes anyám, ha tudnád, mint kinlódik a te kedves fiad! — óriási kacaj támadt; még az is hahotára fakadt, ki az életét is meguntta már.

Javában neveltünk ott a setét fedélzeten,

mikor egy hatalmas hullám keresztül csapott rajta, nyakon öntve mindenkit, aki csak ott volt. Nagy zsvíaj, láрма, nevetés, mozgolódás lett erre. Néhányan levánszorogtak a kabinba, a többiek pedig ott maradtak, és nagy kacajjal fogadták a második, a harmadik és a többi zuhanyt. Olyanok voltunk, mint az öntött ürgék, csurom-víz és fáztunk, de azért ott maradtunk, mert mégis csak jobb a friss, mint a fülledt levegő.

Útunk visszafelé örökkévalóságnak tetszett. A 60 km. utat Tangerig három óra alatt tettük meg, és visszafelé négy óránál is tovább tartott.

Mikor éjjel előtt végre-valahára Gibraltárban partra szálltunk, egyszerre kitört valamennyinek az ajkán e néhány szó:

— Hála Istennek, csakhogy már itt vagyunk! Mégis csak jobb és biztosabb a szárazon!

Ezen nap örökké emlékezetes marad életemben. Jóllehet, sohse bánom meg, hogy Afrikában voltam, mert 50 pesetéért, amibe a kirándulás került, annyit láttam és tapasztaltam, a mennyit máshol semmi pénzért sem lehetne, azért én utánna újra megfogadtam, hogy soha többé nem szállok a tengerre.

Richter M. István.

megy végbe. Privigye febr. 1—6., Zsámbokréth febr. 8—9., Tapolcsány febr. 11—13. Nyitra (város) febr. 15—16., Nyitra (járás) febr. 17—22., Galgóc febr. 24—26., Vágsellye febr. 29. és márc. 1—2. Nagysurány (egész érsekújvári járás) febr. 25—27., Érsekújvár (város) márc. 4—5., Miava febr. 19—20., Vágújhely febr. 22—24., Póstyén febr. 5—6., Szenicz febr. 13—17. Szokolca (város) febr. 11. Szokolcai járás (Holics). febr. 8—10.

Ha pedig febr. 15-éig húzódnék el a vita, akkor a második tervezet lép életbe következő sorozási napokkal: Privigye febr. 15—19. Zsámbokréth febr. 22—23. Tapolcsány febr. 25—27. Nyitra város febr. 29. és márc. 1. Nyitra (járás) márc. 2—7. Galgóc márc. 9—11. Vágsellye márc. 14—16. Nagy-Surány (újvári járás) márc. 10—12. Érsekújvár város 18 19. Miava február 26—27. Vágújhely febr. 29. márc. 1, 2. Póstyén febr. 22. 23. Szenicz febr. 20—24. Szokolca (város) febr. 15. Szokolca járás febr. 16—18. — Megjegyzendő, hogy ez csak azokra nézve vonatkozik, akik 1903. év folyamán voltak sorozás kötelesek. Az 1904. évben állításkötelesek később, de mindenesetre még ez év folyamán kerülnek sorozásra. Hogy a kaszárnyában mit fognak csinálni azzal a kettős-adag rekrutával, azt még maguk a katona urak sem tudják.

Magyary Antal önkéntesről, Magyary Miklós nyitrai pénzügyigazgató egyetlen fiáról rémes hírek jártak a városban. A pénzügyigazgató e hét derekán táviratot kapott Brünnből, hol fia katonai szolgálatot teljesít, hogy nevével együtt sürgősen Brünnbe siessenek, mert fiuk veszélyesen beteg. Ma reggel már az a hír járt a városban, hogy a fiatal Magyary meghalt. Telefonkérdezősködésünkre azon megnyugtató választ nyertünk, hogy jobban van. De hogy mi történt vele, arról nem tudunk felvilágosítást kapni. Nyilván párbajt gyanítanak.

A január 26-án tartandó megyei közgyűlés tárgysorozata összesen 75 pontból áll. Első helyen áll Tisza István gróf leirata a kormány megalakulásáról, melyet a közgyűlés dr. Kostyál Miklós fogalmazta ekes feliratban, természetesen üdvözölni fog. A második pont Hieronymi, Berzeviczy, Tallián és Nyiri miniszterek üdvözlése, melyet egy másik jegyző fogalmaz, de a közgyűlés, mint az ácsok festőzsinórja a gerendákkal, egy csapásra végez velök. Figyelmet érdemel Heves megye átírata, hogy a katonaköteles kor, illetőleg a harmadik korosztályból való kilépés előtt, ne engedessék meg a házasság. — A közigazgatási bizottságba 5 tag, az igazoló választmányba szintén 5 tag fog választatni. Reméljük, hogy a közigazgatási bizottságba az ellenzékét figyelembe fogják venni.

Rákóczy-ünnepély Baánban. Mult vasárnap fényesen sikerült Rákóczy-ünnepélyt rendeztek Baánban (Trencsén m.), melynek tiszta jövedelme a Hamry mellett felállítandó Rákóczy-emlékre lesz fordítva. Az ünnepélyt Latkóczy József beszéde nyitotta meg, mely után Vermessi Ilonka k. a. remek dalával gyönyörködtette a közönséget. Azután pedig Ondrejkovics Mariska kisasszony „Ó azok a férfiak” című monologot szavalta el a közönség hangos derűltége között, mely valóságos tapsviharrá fejlődött, midőn befejezte. Majd Franzl Vilma és Franich Bela zenejátéka után a „A bálkirálynő” került színpadra. Az estély tiszta jövedelme 600 kor.

Egy érdekes toronyóráról ad hirt a „Vágvölgyi lap”. Az óra a papradnói templom tornyában van elhelyezve, s arról nevezetes, hogy minden, még a legapróbb része is fából van. Az órát egy papradnói parasztember készítette, s 20 koronáért átengedte a kath. hitközségnek. Egy orgonajavitó pedig 160 koronáért elhelyezte a toronyban. S azóta pontosan mutatja az időt. — Ezzel kapcsolatosan megemlítjük, hogy a bécsi polytechnikum muzeumában egy fából készült zsebóra van, mely nem nagyobb egy közönséges zsebóránál, melynek minden kereke és szege fából van és jár.

Amerikai párbaj. Misik Kálmán, érsekújvári származású egyetemi hallgató Érsekújvártól öngyilkosságot követett el amerikai párbaj következtében. Halála előtt levelet intézett Barák Imre főgimn. tanárhoz, ki a levelet a rendőrségnek adta, s most annak alapján keresik, hogy ki volt az, akivel Misik amerikai párbajt — vivott.

Jézus Szive, a kegyelmek napja. Hagen S. J. művének magyar fordítása megjelent másodsor. A mű, melyet a kritika mint „igazán épületes, rendkívül tartalmas és kedves könyvet melegen” ajánlott, 15 iv terjedelmű, oktató és imádsági részből áll. Vászouba kötve kapható 2 koronáért (e. e. ss.) Wolkenberg Alajos dr. theol. tanárnál Szatmáron. Ugyanazon szerző *Nagybőjtő Szentbeszédek* c. művének ára 1.50 kor. (e. e. ss.)

Irodalom.

Acsády története.

VIII.

(Boeckay István felkelése az oknyomozó történet szerint. Véletlenül kerül háborúba, melyet aztán a kath. reakció által fölizgatott protestánsok a magok céljára használnak fel. A török segíti Boeckayt és pusztítja az országot. A bécsi és a zsitvatoroki békekötés 1806-ban.)

Kénytelenségből, hogy életét, vagyonát megmentse, fogott fegyvert Boeckay. — Így vezet be a magyar történetben annyira elhíresült Boeckay-felkelést Acsády. (246. l.) Majd még nagyobb nyomatékkal ismétli: „tétlen maradt mindaddig, míg saját személye fenyegetve nem volt; a míg őt magát és vagyonát kímélték, nem lépett ki semlegességéből.” Ez pedig annyit jelent, hogy sem a protestantizmus ügye, jóllehet kálvinista volt, sem pedig a magyar alkotmány védelme nem adta Boeckay István kezébe a fegyvert, hanem a saját egyéni érdeke.

Mindenesetre érdekes egy bevezetés, amelyben elűt a Boeckayról vallott közkeletű nézetektől. De még érdekesebbek — Boeckay személyét illetően — magának a felkelésnek az előzményei, amint azokat Acsády itt s még részletesebben a Szilágyi nagy történetében (V. 582. l.) beszéli el.

A Boeckay-család régóta a Habsburgok híve volt s Boeckay György és neje ez érzelmeik miatt még János Zsigmond idején börtönbe kerültek. Kolozsvári fogságukban született fiuk, István (1557), később oszlopa Báthory Zsigmond — Rudolf híve — trónjának, kinek nagybátyja volt s kit két ízben helyeztet vissza a fejedelmi székbe. Ő volt Rudolf érdekében a havasalföldi hadjárat győztes hadvezére s mint katona és államférfi egyaránt kitűnt kiváló tehetségeivel. 1599-ben azonban szakított a folyton változó Zsigmonddal s föltétlenül Rudolf királyhoz csatlakozva, buzgón támogatta Erdély megszerzésére irányuló törekvéseit. Ezért az erdélyiek, tehát a saját hitfelei, hűtlenségi pörbe fogták, jóságait elkobozták, mire Boeckay Prágában telepedett meg, s ott erdélyi ügyekben Rudolf tanácsosa volt.

Megjegyzendő, hogy midőn Báthory Zsigmond érdekében Prágában járt, egyszerre lépett volt Rudolfal, hogy Zsigmond helyébe ő lesz a fejedelem; ezen tervökét azonban Mihály vajda, akit az udvar Erdély elfoglalásával megbízott, meggyűlölt, amennyiben Erdélyt magának hódította meg. Hogy ilyen jóakarát Boeckayt még erősebben csatolta Rudolfhoz, bizonyos, s nem utolsáiban annak, hogy azután Prágában meglepedett, éppen ez a reménye lehetett. Legalább az a vágya, hogy Erdélynek ő legyen a fejedelme, a felkelést kiséző későbbi bécsi alkudozásokban is folyton előtérben állott.

Míg azonban Prágában mint tanácsos működött, a helyzet nem kedvezett ebbeli reménye megvalósulásának; amit elérhetett, az csak annyi volt, hogy Rudolf, tekintve sok alkalommal bebizonyított hűségét, 1599-ben intézkedett, hogy Biharban levő jószágait ne bántásák; 1604 elején meg visszaadatta erdélyi birtokait. Ugyanezen évben, elhagyva Prágát, hazatért; otthon visszavonult, a politikába nem avatkozva, töltötte napjait, miért is az erdélyiek azt mondták róla, hogy „német lelke” van.

Pedig ez az idő volt az, midőn, mint az előbbi cikkben fejtegettem, Forgách kancellár már erősen neki fordította a német radját a protestantizmusnak, s az 1604. évi 22. tikkkel jelezte, hogy el van határozva az elidegített területet visszahódítani az ősi katolicizmusnak. Mert valóban a kancellárban kell első sor-

ban és főképen keresnünk az akkor már túlsúlyra vergődött protestánsok izgalmainak az okát, nem pedig, mint az elfogult történeti könyveink előtérbe tolják, s Acsády is hiszi: az alkotmányérelmekben, vagyis az ú. n. német politikában és az annyiszor felemlegetett német zsoldosokban.

Hiszen a legtöbb országos hivatal magyarokkal volt betöltve; Forgách nyitrai püspök volt a kancellár, Pethe Márton kalocsai érsek volt a királyi helytartó, Migazzi Miklós váradi püspök a székesi kamara, Szuhay István egri püspök a pozsonyi kamara elnöke stb. (240 l.) Persze hogy a kedves protestánsoknak ez annyi volt, mintha akár csak a bécsi német viselte volna a tisztet.

Ami pedig a zsoldosokról, mint valami országos csapásról a köztudatba átment panaszt illeti, erről megjegyzendő először, hogy a királynak csak kellett tartania katonát, hisz a török, no meg a sokszor lázongó alattvalói miatt kellett gondoskodnia haderőről s miután az a kis országreszből nem tellett, kellett idegeneket is fogadnia. Másodsor, mint minden ebben a korban, úgy ez a panasz is tulozva, színezve van. Takáts Sándor, aki évek óta az ezen korra vonatkozó levéltári kutatásokkal foglalkozik, vonatkozólag azokra a sérelmekre, melyek ezen korban az országgyűléseken elhangzottak, a minap ezt írta a Századokban (1903. 749. l.) „Azokat az adatokat csak módjával szabad használnunk. A sérelmek és panaszok ugyanis nagyon egyoldalúak; bár jobbra csak egyes esetekre vonatkoznak, az országgyűléseken rendszer általános alakban hangzanak el, mintha azon sérelem vagy panasz tárgya az egész országra kiterjedt volna. Vegyük pl. a *hadi nép zsarolásairól és fosztogatásairól hangoztatott panaszokat*. Ha az ember ezeket olvassa, azt hiszi, hogy az összes magyar végházakban rablókat, nem vitézeket tartottak. Pedig ugyanakkor, mikor a panaszok az országgyűlésen elhangzottak, több város hivatalosan kijelenti, hogy a várban levő hadi nép magát emberségesen viseli. Még a nálunk levő állandó német őrségekről is olvashatunk ilyes nyilatkozatokat. Így a komáromi német őrségről hivatalos és magán jelentésekben azt találjuk, hogy magyarul mindannyi megtanult, s hogy iparúzó csendes nép. A szatmári német őrségről is jelentik: cui nullo in alio loco par est, et aliis militibus Hungaris bene convenit... Egyszóval az élet mást mond, mint amit a rendek az országgyűlésen hangoztatnak... A végházainkban levő idegen nyelvű hadi nép a magyar vitézség nimbusa alatt hihetetlenül gyorsan magyarosodik. Ezrével és ezrével sorolhatjuk fel a névmagyarosításokat... Örökösen halljuk ezen kor mély erkölcsi súlyedésének hangoztatását s mégis, az ideális lelkesedésnek, az önfeláldozásnak, a paratlan vitézségnek s a nemzeti önértetnek olyan jeleivel találkozunk, melyek még az egykorú külföldi költők lautját is lelkes hangokra szólaltatják... Erről a vitézi életéről, a virtusról, az országgyűlésen szó nem igen esik. Ott csak a hadi nép hibáit és kihágásait hangoztatják.”

Olyan zűrzavaros, gyűlölködő időben hogy katonai kihágások is előfordulhattak, azon csodálkozni nem lehet. Azonban, ha már országos csapásról van szó, annak nevezhetjük inkább az urak rablásait és a gazdtalanná vált szegény legények — a hajduk — pusztításait, azt „a csavargó, fosztogató, lézengő elemet”, mely ellen maga a nemesség is — mint Acsády mondja 247. l. — évek óta valóságos irtóháborút folytatott.

Midőn tehát Forgách fellépett, nemcsak a kath. ügyet védelmezte, nemcsak a lefoglalt kath. vagyont és templomokat karhatalommal igyekezett visszavenni, kergette a betolakodott predikátorokat, hanem arra is volt gondolja, hogy az illetéktelenül szerzett más vagyonok is birtokosaiknak visszaadassanak.

A visszafoglalási pörök egész sora támadt, aminek érdekes példája az Illésházy-per, melyet Acsády részletesen elmond. Közben megjegyezvén: „Vagyon gyarapításában néha éppen nem kifogástalan eszközökhöz folyamodott ugyan, de e tekintetben nem volt rosszabb kortársainál.” (Szilágyi története V. 572. l.) Aztán Lengyelországba futott, s a felkelés alkalmából visszatérven, lett a Boeckay-ügynek elsőrendű támasza.

Tehát a vallási, politikai és vagyoni kérdéseknek egész sora állította élére a helyzetet 1604-ben s ezen kavargás közepén állt a vaskezü Forgách.

Ennek dacára azonban, hogy Acsády bevezetésére visszatérjek, Boeckay télen maradt mindaddig, míg a saját személye fenyegetve nem volt. A felkavart közügy őt, a kálvinistát, nem érdekelte, ha úgy jaggattak is a protestánsok. Azt

ugyan csakhamar kellett tapasztalnia, hogy Rudolf messze Prágában, Belgiojoso ellenben Kassán ul* (264 l.), vagyis hogy Rudolfhoz való ragaszkodása dacára a kath. akció őt sem igen respektálja. A kassai kapitány ugyanis elfogatta unokaöccsét, Bauffy Denest, akit nagy összeg pénzben volt kénytelen kiváltani. Azután pedig lefoglalta a biharmegyei tizedet, melyet Boesckay magának vallott, és semmiféle keresre nem adta ki. Ezt már ugyan zokon vette, de meg ekkor sem szándékozott többet tenni, mint hogy fölmege Prágába és ott személyes megjelenésével hamar rendbe hozza a saját ügyét.

Ekkor, Prágába készülése alatt, azonban felmerült egy váratlan eset, egy véletlen, mely Boesckayt felkelővé avatta — kénytelenségből. Az eset megértésére előre kell böcsátanom, hogy a kath. reakció és a királyi hadak elől sok protestáns menekült Erdélyből és a török részre futott. Ezek az „erdélyi bujdosók”, köztük az ifjú Bethlen Gábor, ismételtlen fordultak a jöszágain tartózkodó Boesckayhoz, álljon előkre, aminek fejében felajánlották neki az erdélyi fejedelemséget. Mi történt e tekintetben közöttük, nem tudni; de a váratlan esetet ez a bizonyos levelezés idézte elő.

Az eset maga, Acsády előadása szerint, a következő.

A király zsoldjában álló hajduk, — szolgáltak ezek mindenkit, Mihály vajdát, Bastát, Belgiojosót, aki megfizette — szept. 19-én a lip-pai rajtaütéssel szetugrasztották az erdélyi menekülteket, sok más zsákmánnyal együtt elvitték Bethlen Gábor ruháját is, mely Kerekibe, az ottani hajdukhöz került. Egy nadrágzsebben Boesckay tisztartója véletlenül megtalálta a levelezést, mely Boesckay és Bethlen közt az utóbbi időben folyt. Nyomban felfogva a dolog jelentőségét, értesítette a Szatmáron élő Boesckayt, aki azonnal hazaa sietett s minthogy attól kellett félnie, hogy a bujdosókkal való érintkezésének titka el van árulva, a maga részéről is megtette az elővigyázati intézkedéseket. Nem ment Belgiojosóhoz, ki a rakamazai taborba rendelte, hanem Solyomkő várába húzódott s ott gondolkodott a teendőkről. Sok ideje azonban beárultak Concin váradi kapitány-nak, ki Boesckayt egyszerűen lázadónak nyilvánította, hadával megrohanta jöszágait. Majd Belgiojosót is hívta segélyül, ki ekkor jogcímet nyert Boesckayra s Biharmegyére is kiterjeszteni kar-jait. (Szilágyi története V. 585. l.)

Boesckay, nem lévén más választása, virtus e necessitate, kardot rántott s a sorsra bízván magát, megkezdte a háborút. Magának sem elég pénze, sem elég hada nem volt. De ott voltak az erdélyi bujdosók, a kiknek útján a törökhöz fordult s tőle igyekezett katonái és penzsegélyt nyerni. Ott voltak a hajduk, akik jobb zsákmány reményében most hozzá csatlakoztak s ott volt a Forgách politikája által elkésérett sok erdélyi és Rudolfrészi protestáns, akiknek Boesckay esete kedvező alkalmul kínálkozott a kitörésre. Így támadt a Boesckay-felkelés.

A harcot a hajduk azzal indították meg, hogy okt. 15-én Álmosdnál egy 3500 főnyi királyi hadat megsemmisítettek. A mozgalom csakhamar általános lett, a melylyel szemben a királyi sereg gyengének bizonyult. Felső-Magyarország is Boesckayhoz csatlakozott. Rhédey Ferenc vezére 1605. júniusában megtámadta Nyitrát s a gyűlött Forgách püspököt onnan kiszorította. A török pedig segítséget, majd koronát küldött Boesckaynak, ő maga meg a háború roppant szükségleteinek kielégítésére lefoglalta ellenfelei, első sorban a kath. püspökök jöszágait s a jezsuiták turóci prépostságát. 1605. ápril 20-án a Szerencsen tartott gyűlés már egyhangulag Magyarország felséges fejedelmévé választotta. Így tartott ez szinte másfél esztendeig. A váratlanul kipattant kis szikra ugyancsak nagy tüzet okozott.

A másfél évig tartott háború azonban az országra roppant pusztítással járt. Magyarország és Erdély annyira elpusztult, elnéptelenedett, elszegényedett, hogy török támogatás nélkül Boesckay általában nem boldogulhatott. A török pedig drágán fizettette meg segélyét s míg a két párt egymás háját tépte, a török nemesek rabolt, pusztított, hanem értékes hódításokkal kerekítették ki a maga területét. Megerlelődött tehát az óhaj a béke megkötése iránt. Kassán, Korponán, majd Bécsben folytak az alkudozások.

Boesckay 15 pontba foglalta kívánságait. Legelől áll a 22. teikk s a protestánsokra sérelmes más törvények eltörlése, a teljes vallásszabadság a lutheránusok és kálmánisták számára; a püspöki szentszékek eltörlése, a kath. püspökök számának csökkentése, a jezsuiták s néhány püspök kiűzése, a főpapoknak minden világi állástól kizárasa (ez

mind vallásszabadság!); a régi magyar kormányzat helyreállítása. Továbbá, hogy a protestánsoktól elvett birtokok visszaadassanak, hogy a király közkegyelmet hirdessen s elismerje a birtokadományokat, nemesítéseket (hajduk), melyeket Boesckay tett. Magának pedig követelte az erdélyi fejedelemséget s a Tiszáig terjedő vármegyék átengedését.

A tárgyalások nehezen indultak: az udvar nem annyira a jezsuiták befolyása alatt, mint Acsády mondja (253. l.), mint inkább Forgách püspök erélye folytán ellenezte a vallásügyi engedményeket (Ipolyi: Veresmarty I. 70—85. l.), a közjogi kívánságok irányában azonban hajlékonyabb volt. Érdekes Mátyás főherceg bizalmasának, a luth. Thurzó Györgynek, a későbbi nádornak tanácsa, (Acsády 252. l.), aki azt mondta, hogy most, a veszély pillanatában, igérjenek meg mindent, ha pedig a helyzet megjavul, nem kell megtartani semmit.

Az alkudozást végre megkönnyítette a Rudolf és testvére Mátyás főherceg közt folyó viszály. Ez utóbbi azon volt, hogy a trónt a beteg Rudolf helyett mielőbb elfoglalhassa s miután ő vezette a tárgyalásokat, sok engedményre volt hajlandó. A sok huza-vona után 1606. jún. 23-án végre létrejött a megegyezés, a híres bécsi béke, mely utóbb törvénybe iktatva, a protestánsok vallásszabadságának képezte alapját, azonban a „kath. vallás sérelme nélkül.”

Nemsokára rá, nov. 11-én, Rudolf a törökekkel is megkötötte a zsitvatoroki békét. Ezzel a mozgalmas korszak befejezést ért. Az állam területéből a királynak csak valami 1222, a törököknek 1859, Boesckaynak ellenben 2082 négyszögmerített föld jutott. De Boesckay nem sokáig élvezhette vívmányait, dec. 29-én meghalt.

Mint látjuk, a Boesckay-felkelés első sorban a protestánsok vallási háborúja volt az életre támadt s Forgáchtól vezetett katholicizmus ellen, melybe maga Boesckay szándéka ellen, — mindig ezt hangoztatta — véletlenségből került bele. Egy jelenet ez csupán azokból a vallási harcokból, melyekkel akkor a protestánsok az egész Európát betöltötte.

Dr. Dudek János.

CSARNOK

Adatok

Elefánth történetéhez.

Közlő: Mittueh József.

(Folyt.)

Az okmány szerint történt ez 1218-ban, mely év mindedig helyesen találtatott s idézi úgy Fejér kódexében, mint Lányi-Knauz¹. Legújában azonban Karácsonyi János dr. „A hamis, hibás és keltezetlen oklevelek jegyzéke” című művében² a hibás keltű okmányok közé sorozza a fent idézett okmányt s hivatkozással Knauz „Monumenta Ecclesiae Strigoniensis” I. 218 és II. 754-re állítja, hogy a kibocsátó Jakab csakis 1268-ban lehetett főesperes — nem különben Wenzl és az Anjou kori okmánytára (W. XII. 515—16.) (A. O. I. 384.) való hivatkozással állítja, hogy az Elefánthi családnak ezen okmányban előforduló tagjai is csak 1268-ban éltek. Következésképpen az MCCXVIII. kijavítandó MCCLXVIII-ra, mert az évszámból tévedésből kimaradt az L.

Jakab főesperes működésének s ez ügyben való kiküldetésének éve Knauz idézett művéből nehezen megállapítható, mert igaz, hogy I. 219 l. Apollinár szerepel mint nyitrai főesperes, de ugyanott a 215 l. Jakab nyitrai főesperes is említettik. Azonkívül Kollányinál³ 1268-ban semmiféle Jakab kanonok nem említettik, de meg van említve Apollinár nyitrai főesperes.

A Wenczell-féle árpádkori okmánytár XII. 515—16. l. között okmány, melyre Karácsonyi hivatkozik az esztergomi káptalannak bizonyáglevelé arról, hogy miként intéztetett el választott bíróság által az Elefánthi nemesek közötti családi per.

Ezen imént idézett okmányban szereplő Elefánthi család tagjainak a leszármazását s vérbeli kötelekeit tekintve, tényleg elfogadható

Karácsonyi azon állítása, hogy a tévesen 1218-ban keltezett adománylevelével szereplő csakis 1268-tól élhettek. E tévedést beigazolni látszik ezen körülmény is, hogy 1232-ben II. András az esztergomi káptalant Szobelléb birtokába visszahe-lyezi Lampertus comes által⁴; 1249-ben IV. Béla őrs földjét az esztergomi érsek Szöny földjével fölcseréli s abba Lampertus comes által bevezeteti⁵, már pedig ha a Jakab főesperes által kiállított okiratban Lampertus comesről, mint néhairól van szó, nagyon természetes, hogy az okmány nem lehetett 1218-ban kiállítva, mikor Lampertus comes még 1223-ban mint országbíró és Nyitra megye főispánja szerepel⁶... és 1249-ben is él és hivatalosan működik.

Ezenkívül kiviláglik a téves keltezés IV. Bélának 1246-ban kelt s Indrich comes Leustách fiának kérelmére László király által 1274-ben megerősített adományleveléből.⁷

Ebben IV. Béla 1246-ban Leustachnak de genere Ludan azon hű szolgálatokért, melyeket úgy ő maga, mint rokonai a tatárok elleni háboruban kifejtett, azaz hogy a király és haza javáért kitartással s önfeláldozással harcolt — turóci birtokai helyébe a következő nyitrai birtokokat adományozza: Ludan, Rippény, Hurka, Harranuk, Rethy (Récsény), Ludány, Könyök, Kynssarló, Leden (Lédecz?) Bustelek, Bossány, Köpösd, Nagy Kelecsény királyi palotával, Bereuch, Kér felső és alsó része, a zabori egyház földdarabja, Vág melletti Vecse stb.

1246-ig Leustach Turóban lakott s csak ezen adományozás megtörténte után költözött át Nyitrába, következőleg a Jakab főesperes által kiállított okmányban is csak ezen év 1246 után szerepelhet.

Mindezen elmondottakat egybevetve elfogadhatjuk Karácsonyi helyesbítését az okmányra vonatkozólag, mely az elefánthi egyházat s plebániát legelőször említi. S ha igaznak is vesszük a kifogásolt s 1268-ra helyesbített évszámot, ezzel még nem határoztuk meg a plebánia megalapítási évét, legfeljebb csak azt, hogy az elefánthi plebánia 1268-ban már létezett s mint olyan, kapott 60 holdnyi földet.

A régebbi időkben kinyomozni a plebánia eredetét adatok hiányában nem lehet, legrégebbi adat véleményem szerint az, mely Feulefanchot említi szt. Márton templomával 1219-ben.⁸ Már pedig hogy Feulefanch és Felső-Elefánth egy és ugyanaz kiviláglik a fönnebb idézett 1291-ben kelt okmányból, melyben az az Elefánthi család elősorolt birtokai közt Feulefanch is előfordul azon megjegyzés kíséretében, „in qua esset Ecclesia S. Martini.”

(Folyt. köv.)

¹ Lányi-Knauz Magyar Egyháztörténelem I. 458. 2 49. l.

³ Kollányi Esztergomi kanonokok 5. l.

⁴ Knauz Monogr. Eccl. Strig. I. 288.

⁵ U. o. I. 377.

⁶ Nyitra. Monogr. 486. l.

⁷ Okmánytár XII. 207.

⁸ Geographia Ecclesiastica Hung. Pars altera XV

Közgazdaság.

A Nyitrai Népbank mint részvénytársaság zárszámadása az 1903. évről.

Mérleg-számla.

	Yagyon	kor. fill.
Pénzkészlet		40,059 46
Váltók:		
1551 db. tárcs váltó		637,913 39
65 „ nyilt hitelű váltó		205,272 —
Jelzálog-kölcsönök 854 kötvény		941,500 21
309 db. kézi zálog		64,168 72
Előlegek		1945 16
Értékpapírok		55,850 90
Adósok folyó számlán		175,867 99
Leltár		1235 70
Ingatlanok: 176/3. számú székház		55,000 —
462/8. „ bérház		3251 54
422/17. „ bérház		10,000 —
0 Lapás-Gyarmaton		117,274 41
Hátralékos kamatok		149,48 85
		<u>2,324,288 33</u>

Teher	kor.	fill.
Részvénytőke 1000 db.	200,000	—
Tartalékalap	57,062	—
Betétek 1117. db. könyvecskére	1,896,879	29
Visszelszámítás 4 db. váltó	11,800	—
Hitelezők folyó számlán	70,257	77
Fel nem vett osztalékok	700	—
Törlesztéses kölcsön a lapás-gyarmati birtokra az Oest. Central-Boden-Credit-Banknál	41,070	68
Átmeneti számla	14,897	83
10% betétkamatadó	3831	22
Tiszta nyeresemény	27,789	64
	2,324,288	33

Paschek Viktor, Raskó Timót, Gutvill Adolf,
penztárnok, vezértitkár, főkönyvelő.
Nyeresemény- és veszteség-számla.

Kiadás	kor.	fill.
Kamatok:		
Betétek után	kor. 78210.20	
Visszelszámítás és folyó számlák után	7,238.98	
Törlesztéses kölcsön után	2,057.11	87,506 39
Adók és illetékek:		
Intézeti adók	kor. 4,789.48	
Ingatlanok adója	1,657.01	
10% betétkamatadó	7,821.05	14,267 54
Általános költségek:		
Tiszti fizetések, jutalmak, kegydíjak	kor. 12,301.40	
Ingatlanok költségei	902.85	
Napi biztosok, váltóbírálok és felügyelők illetményei	3,794.50	
Irodai szükségletek	1,735.58	
Adományok	194.80	18,929 13
Leírás a leltárból	133	20
Parköltségek, leírások, kamattérítések	8,067	07
Tiszta nyeresemény	27,789	65
	156,692	97

Bevétel	kor.	fill.
Nyeresemény-áthozat 1902. évről	1,850	—
Kamatok:		
Váltók után	kor. 58,839.16	
Jelzálog kölcsönök után	4,892.71	
Kézi zálogkölcsönök után	2,984.95	

Folyó számlák után	1,527.60	
Pénztézetektől	270.42	
Hátratékos	14,948.85	144,151 85
Ingatlanok jövegelme		9,933 72
Árfolyamkülönbözet		757 40
		156,692 97

Paschek Viktor, Raskó Timót, Gutvill Adolf,
penztárnok, vezértitkár, főkönyvelő.
Jelen forgalmi kimutatást, mérleget és nyer-veszt számlát az alólírott felügyelő-bizottság megvizsgálta és az üzleti könyvekkel összeegyeztetve, azt azokkal minden-kitételeben meg-egyezőnek találta.
Kelt Nyitrán, 1904. évi január hó 11-én.
Gisser Gyula. Kútvaszer István. Seeber Vince.

Telefon.

Myosotis. Csak legyen egy kis türelemmel, még a tárcát nem olvastuk, sok ám most a dolog. Az „Afrikai ut” most januariusban meg éppen olyan jól esik, mint a dermesztő hidegben a rakás tűz, melynél kezeinket melegítjük. Aztán közlésre vár még az „Örtler-hegy” téréja, melynek ötletes irónóját egyébként éppen úgy nem láttuk soha, mint őnt nem. Nincs részre hajlás.

Ozora J. Helemba. Nincs hátrálékban. Az egész összeg a folyó évre szól.

MEGHIVÁS.

A Nyitrai Népbank mint részvénytársaság
1904. évi január hó 31-én délelőtti 10 órakor
saját 167/1. számú székházában
XXXV. RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉST
tart, melyre a t. c. részvényesek tisztelettel meghívotnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság évi jelentése.
 2. A felügyelő-bizottság jelentése.
 3. A számadások megvizsgálása, a mérleg meg-állapítása és a nyeresemény felosztása.
 4. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság felmentése.
 5. Az igazgatóság indítványai.
 6. A 31. §. értelmében netán benyújtott indítvá-nyok tárgyalása.
 7. A szavazatszedő és a jegyzőkönyvet hitelesítő bizottság kijelölése.
 8. Öt igazgatósági tag megválasztása.
- Figyelmeztetés.** A mérleg és a felügyelő-bi-zottság jelentése az intézet helyiségében a jogosultak által megtekinthetők.

Alapszabályok kivonata.

6. §. Közgyűlésen való megjelenésre és szavazati joggal csak azon részvényes bír, aki az előző év végé-vel, mint ilyen a részvénykönyvekben beírva volt, és ha ezen részvények a megtartandó közgyűlés előtt elis-mervény mellett az intézetnél letéteményezve lettek.
Ezen elismervények egyúttal belépti jegyül szol-gálnak.
29. §. Közgyűlések alkalmával egyaránt minden részvényesnek egy szavazata van egy részvény után a 6. §. értelmében, mindazonáltal 10 szavazatnál többet egy egyleti tag sem összpontosíthat magában, akár sa-ját nevében, akár mint megbízott.
Férjek, szülők nem szükségesnek külön megha-talmazást, gyámok azonban kinevezési okmányaikat előmutatni tartoznak.
A szavazási meghatalmazásnak városhatóságilag hitelesítettnek kell lennie.
Társulatok és jogi személyek jogosult előljáróik (képviselőik) által gyakorolják a szavazati jogot.
31. §. Oly tárgyak, melyek a meghívásban nem említettek, vagy oly önálló indítványok, melyek leg-alább 8 nappal a közgyűlés előtt az igazgató tanáshoz írásban kellőleg indokolva be nem adattak, a közgyű-lésen nem tárgyalhatók.
Kelt Nyitrán, 1904. évi január hó 9-én.

Raskó Timót,
vezértitkár.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kainitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **műtrágyaféléket**, azonkívül

Ré zg á l i c o t (98-99%)

elismert kitűnő minőségben legelőszobban szállit a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

FELTŰNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mászt nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

MEGHÍVÓ.
A CHYNORÁNI NÉPBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 1904. évi január hó 30-án délután 2 órakor
 saját helyiségében
rendes IX. évi közgyűlését
 megtartandja, a melyre a t. c. részvényesek meghívotnak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak jelentése az 1903. évről.
2. Az 1903. évi ügyforgalom, valamint mérleg és vagyon kimutatása s az 1903. évről nyert tiszta jövedelmnek az alapszabályok 22-ik §-a értelmében eszközzendő felosztása és a felmentvény megadása tárgyában határozat hozatal.
3. Igazgatósági tagok választása.
4. Az alapszabályok 9. §-a szerint netán előterjesztendő indítványok.

Figyelmeztetés.

Az alapszabályok 10. §-a értelmében a t. c. részvényesek csak akkor élhetnek szavazati jogukkal, ha részvényeiket a közgyűlés megtartása előtt a társaság pénztárába elismervény mellett letéteményezik. Az évi jelentés, valamint az eredeti mérleg a Népbank helyiségében a hivatalos órák alatt a t. c. részvényesek által megtekinthető s nyomtatott példányban átvethető.

Mérleg-számla 1903. évi december hó 31-én.

Vagyon.	kor. fill.	Teher.	kor. fill.
Pénztári maradvány	20912 98	Alaptőke	100000 —
Bankszeru váltótára	677688 54	Tartalék tőke	24646 70
Előleg értékpapírokra (Lombard kölcsön)	673 —	„ kamata	1232 34
Jelzálog-kölcsön: egyszerű bekebelezett	264716 —	Betét tőkében	787864 26
törlesztésre	64082 94	„ tőkésített kamatokban	18186 70
Ingatlan birtokban	2757 38	Hitelezőknek	806050 96
Giró számla osztr.-magyar banknál . . .	621 91	Más intézetek folyó számlára	32653 —
		„ számla kamata	2000 —
		Tartozás tőkekamat adóban	777 57
		A jövő évet illető előre beszédett kamat	1823 73
		Nyeresség mint egyenleg	27049 —
			17219 45
	1031452 75		1031452 75

Kelt, Chynorán, 1903. évi december hó 31-én.

Spányik Tamás,
elnök.

Perényi József,
v. igazgató s pénztáros.

Andódy István,
könyvivő.

Jelen számadásokat a felügyelő bizottság utánszámította, a fő- és egyéb segédkönyvekkel egybevetette és az értéket leltározta.

Chynorán, 1904. jan. hó 11-én.

Elias Gyula,
elnök.

Duday János,
f. b. t.

Rajnoha Mihály,
f. b. t.

Bezák István,
f. b. t.

1902. P. v. 246/21.

Hirdetmény.

Néhai Roskoványi Agoston Nyitraegyház-megyei püspök 1892. évi február hó 24-én végrendelet hátrahagyása mellett elhalt, a nyitrai kir. adó, mint bírói letéti hivatalnál 34 és 36/1897 tétel alatt körülbelül 18000—19000 korona letéti tőke és ennek időközi kamatai az örökösök püspöknek a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter által elkülönített és szabadon előörökölhető vagyonként kezeltetik.

Felhívotnak az ismeretlen örökösök, hogy a mennyiben ezen letétilag kezelt összegre bármily jogszímen igényt formálnának ezen igényeket legkésőbb 1904. évi márczius hó 15-éig az alulírott kir. járásbírósnál, vagy a részökre kirendelt Riszner Károly nyitrai ügyvéd ügygondnoknál jelentsék be.

Felhívotnak a most említett ismeretlen örökösök és igénylők, hogy a részökre kirendelt ügygondnokot a czélszerű védelemre nézve kellően utasítsák, mert ellenesben mulasztásuk következményeit maguknak tulajdonítsák.

Kelt Nyitrán, 1903. évi decz. hó 17. napján.

A kir. járásbírósnak.

Ujfalussy,
kir. albiró.

3-3. (P. H.)

Une dame française 50 ans cherche des heures de conversation ou à enseigner sa langue à des enfants.

1-3 Pár-utca 36. étage I.

Csermányon

legszebb helyen, legalsó uton,
a 15. számú szőlő és uri ház
 mely áll: 3 szoba, konyha, éléskamra, présház, nagy pince, 16 méter hosszú veranda, istálló és egyéb mellék-helyiségekből,

szabad kezből eladó,
 esetleg bérbeadható.

Czim: **Csulak Lajos Tótmegyer.**
 3-3. (Nyitra megye.)

Milleniumi kiállításon „állami ezüstéremmel” kitüntetve.

Milleniumi kiállításon „állami ezüstéremmel” kitüntetve.

GÖZERŐRE BERENDEZVE.

Jótállás mellett szállít és a ftdő plébániahivataloknak 1 évi utólagos fizetési feltétellel, kipróbált minőségben,

Valódi méhviasz gyertya, fehér	3 védjegy	1 klgr. 5— K.
I-ma méhviasz-gyertya fehér	2	1 > 4:20 >
I-ma méhviasz-gyertya sárga	2	1 > 4:20 >
Méhviasz-gyertya, fehér	1	1 > 3:60 >
Műviasz-gyertya, fehér	1	1 > 2:80 >
Husvétí gyertya, elsőrendű	1	1 > 5:20 >
Husvétí gyertya, másodrendű	1	1 > 4:20 >
Méhviasz-tekercs, fehér vagy sárga	1	1 > 5— >
Műviasz tekercs, fehér vagy sárga	1	1 > 3:60 >
Méhviasz-fáklya, egybeles, négyszegletű	1	1 > 5:20 >
„ négybeles,	1	1 > 4:40 >
Műviasz fáklya,	1	1 > 3:20 >
Gyújtóviasz-huzal, nem csepegő, 1 drb 20 fill.	1	1 > 4— >
Francia gyújtóviasz-huzal, nem csepegő	1	1 drb. —40 >
Gyújtó- és oltó-szarv, érczből	1	1 > 2:40 >
Tömjen, finom, egyiptomi	1 klgr.	2:40 >
Füstölő szén, praep szagtalan, 1 darab 40 fill.	100 drb	3:60 >
Guillon bél, v. francia, 1, 2, 3-as számú,	1 doboz	3— >
„ magyar, 1, 2, 3-as számú,	1	2— >
Guillon-lámpa, teljes felszerelés		8:24 >
Igen finom keresztelő pamut, 25 dekás csomag		1:60 >
Legfinomabb égőolaj előprésből	1 klgr.	1:04 >

Milleniumi kiállításon „állami ezüstéremmel” kitüntetve.

Milleniumi kiállításon „állami ezüstéremmel” kitüntetve.

Bármely fajta viaszgyertya 10 klgr. mennyiségtől kezdve bérmentve küldetik a megrendelő lakhelyére. — Steárin oltár- és csillárgyertyák olcsó árban. Részletes árjegyzék bérmentve.

Kérjen mindenki

saját érdekében

Valódi Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé

csak oly csomagokban, a melyek a Kneipp páter védjegyet és a Kathreiner nevet viselik, és kerülje gondosan a silány utánzatok elfogadását.